

572/782/505 Kles
MATICE MLÁDEŽE

VYCHÁZÍ DESETKRÁT DO ROKA ZA PŘEDPLATNÉ 2 K, POŠTOU 2 K 20 H.

7.

JONATHAN SWIFT

GULLIVEROVY CESTY

III.
DO ZEMĚ HUJHNHMŮ

ČESKÉ VYDÁNÍ UPRAVIL
BOHUMIL KLIKA

s 21
VYOBRAZENÍMI

20 h.

JONATHAN SWIFT:

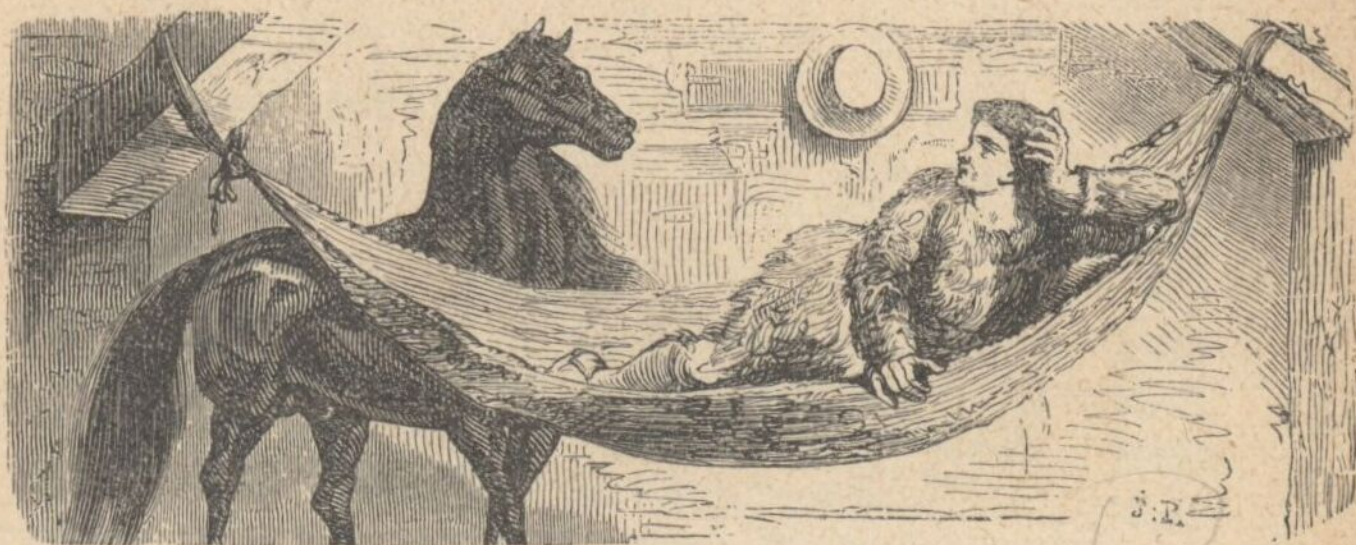
GULLIVEROVY CESTY

III.

DO ZEMĚ HUJHNHMŮ

ČESKÉ VYDÁNÍ UPRAVIL

BOHUMIL KLIKA

= s 21 VYOBRAZENÍMI =

NÁKLADEM F. ŠIMÁČKA V PRAZE. 1906.

Šeredná nestvůra se hrozně šklebila . . . (Str. 6.)

I.

Téměř pět měsíců pobyl jsem klidně doma u své rodiny, a byl bych býval opravdu šťasten, kdybych jen byl dovedl vážit si štěstí svého. Neodolal jsem však touze, vydati se na nové cesty, i přijal jsem výhodnou nabídku, abych se stal kapitánem „Dobrodruha“, obchodní lodi o 350 tunách. Bylť jsem již výborným námořníkem, a ježto jsem měl mastičkářství již po krk, přijal jsem obratného, mladého muže, Roberta Purefaye, jako ranhojiče na svoji loď.

Vypluli jsme z Portsmouthu dne 7. listopadu 1710.

Nemoci mne cestou připravily o několik lidí takže jsem byl nucen najmouti nové na Barbadosu a na ostrovech Leewardských, u nichž jsem

přistál. Záhy jsem toho však litoval, shledalť jsem, že nově přijatí lidé jsou většinou mořští loupežníci. Měl jsem na palubě padesát mužů; úkolem mým bylo obchodovati s ostrovany v Jižním moři a dle možnosti učiniti nové objevy. Ničemové však, které jsem najal, svedli ostatní moje lidi a sosnovali spiknutí za tím účelem, aby se zmocnili mne a tím zároveň i lodi. Kteréhos jitra přikročili k provedení svého zločinného plánu; vnikli do mé kajuty, spoutali mne na ruku i nohou a hrozili, že mne hodí do moře, kdybych se hnul. Vzdal jsem se jim a prohlásil se jejich zajatcem. Musil jsem jim to stvrditi hroznou přísahou. Pak sňali mně pouta až na řetěz, kterým upoutali levou nohu moji k noze mého lůžka, a přede dvéře kajuty mé postavili stráž s nabitou puškou, jíž nakázali zastřeliti mne, kdybych se pokusil osvoboditi se. Poslali mně dolů jídlo i nápoj a ujali se sami velitelství lodi. Zamýšleli provozovati námořní lupičství a pásti po lodích španělských; k tomu však měli přece jen ještě málo mužstva. Umínili si proto, nejprve prodati náklad lodní a pak na Madagaskaru najmouti ještě více druhů sobě rovných. Tak to prováděli několik neděl, plující kolem ostrova a obchodující s domorodci; já však seděl jsem dole v kajutě a nehýbal jsem se, očekávalť jsem každého dne, že mne připraví o život, jak mně tím nejednou hrozili.

Dne 9. května 1711 přišel jeden z ničemů, jménem James Welch, ke mně do kajuty a pravil, že mu kapitán nařídil, dopraviti mne na zemi. Marne jsem se dovolával jeho soucitu; nechtěl mně

ani říci, kdo jest nyní jejich kapitánem. Donutili mne, abych si oblékl svůj nejlepší, zánovní kabát, vzal raneček s prádlem a vstoupil do velkého člunu. Zbraň mně nedovolili vzíti s sebou, jedině můj tesák; byli však tak zdvořilí, že neprohledali moje kapsy, v nichž jsem měl všecky svoje peníze vedle některých jiných nejpotřebnějších věcí. Veslovali asi míli daleko a vysadili mne pak na břeh. Prosil jsem je, aby mně aspoň pověděli, která jest to země; ujišťovali mne však, že to nevědí stejně jako já, a jeden z nich mně ještě vyprávěl, že kapitán, jak mu říkali, si umínil, jakmile bude prodán náklad lodní, zbaviti se mne, jak jen se přiblíží k nějakému břehu. Pak kvapně odpluli, poradivše mně ještě ke spěchu, abych nebyl překvapen přílivem.

Zoufale kráčel jsem vpřed, až jsem ucítil pevnou půdu pod nohama, a pak jsem usedl na kámen, abych si odpočinul a uvážil, co bych měl počítí. Poněkud se zotaviv ubíral jsem se dále, jsa odhodlán, sblížití se a získati si přízně prvního divocha, kterého spatřím, pomocí některých hraček, skleněných perel, prstenů a podobných věcí, kterými se námořníci obyčejně opatřují na takové cesty a jichž jsem měl také několik u sebe. Krajinu protínaly dlouhé řady stromů; zdálo se však, že nebyly tak pravidelně vysázeny, ale vyrostly samy; pak spatřil jsem krásné louky a pole osetá ovsem. Konečně jsem přišel na cestu, na níž jsem shledal několikéré šlépěje lidské, pak také stopy krav, ale zvláště hojné stopy koňské. Potom spatřil jsem několik zvířat stranou od cesty na poli, a vedle

nich ještě jiná zvířata téhož druhu, sedící na stromech. Byla to zvířata prapodivná, proto jsem se připlížil blíže k nim za keř, abych si je mohl lépe prohlédnouti. Několik z nich přiblížilo se mně tak, že jsem je viděl zcela pohodlně. Hrud' a hlava jejich byly porostlé hrubými, částečně kučeravými, částečně hladkými vlasy. Brady měla podivná zvířata ta jako kozy, a podél hřbetu jakož i vpředu na nohách měla zježený hřeben dlouhých chlupů. Vylézala na nejvyšší stromy obratně jako veverky, mělať na všech nohách silné spáry s ostrými, zahnutými drápy. Také skákala a hopkovala s úžasnou lehkostí. Srst zvířat těch byla různých barev, hnědá, červená, žlutá i černá. Na žádné cestě své nespatriil jsem posud zvířat tak odporných. Odvrátil jsem se tedy od nich a kráčel jsem dále po zmíněné cestě, doufaje, že po ní přijdu k nějaké chýši indiánské. Sotva jsem ušel kousek cesty, přicházel jeden z těch tvorů právě proti mě. Šeredná nestvůra se hrozně šklebila, spatřivši mne, a vyvalovala na mne oči, jakoby ještě nikdy nebyla viděla člověka. Pak se přiblížila ke mně a pozvedla přední pracku, zda ze zvědavosti či ze zlomyslnosti, to nevím, neboť jsem vytrhl rychle tesák z pochvy a plochou jeho jsem ji přes pracku pořádně udeřil. Jakmile zvíře pocítilo bolest, odskočilo a jalo se hrozně výtí, načež ihned přiskákalo celé stádo, aspoň čtyřicet jeho druhů se sousedního pole a obklopilo mne, hrozně se na mne šklebíc a skřípajíc zuby. Skočil jsem rychle k nejbližšímu stromu, opřel se zády o jeho kmen a snažil se udržeti je v náležité

vzdálenosti, mávaje tesákem kolem sebe. Několik netvorů těch však uchopilo se nejspodnějších větví, vylezlo po nich na strom a počalo shora na mne vším možným házet. Přitiskl jsem se ke kmenu, abych se pokud možná uchránil útoků jejich, přece však bylo postavení moje málo závidění hodné.

Byl jsem neočekávaně vyprostěn ze své tísně — z čista jasna všichni u velikém zmatku prchli. Opustil jsem také ochranný strom, abych šel dále svou cestou; bylo mně divno, co je tak náhle polekalo, ale když jsem se ohlédl v levo, spatřil jsem koně, klidně kráčejícího po poli. Nestvůry spatřily jej asi dříve než já, a to bylo příčinou jejich zbesilého útěku. Kůň plašil se poněkud, přicházeje ke mně; záhy však, jak se zdálo, se osmělil, zdvihl hlavu a díval se na mne velice pozorně. Očichal mně ruce i nohy a několikráte mne velmi pozorně obešel. Chtěl jsem jíti dále, ale kůň se mně postavil do cesty, díval se však při tom na mne tak dobromyslně, že nebylo se mně patrně báti nijakého zlého úmyslu jeho. Stáli jsme tedy hezkou chvíli proti sobě a dívali se na sebe; konečně vztáhl jsem ruku, abych ho trochu polaskal; hladil jsem ho po krku a pískal jsem k tomu, jako dělají štolbové, zaučující plachého koně. Zvíře toto však, zdálo se, přijímalo moje lichocením s opovržením, neboť otřásalo hlavou, svrašťovalo obočí a jemně zdvihlo pravou přední nohu, aby oddálilo moji ruku. Pak několikráte zařehťalo, ale zcela jinak, než obyčejný kůň — skoro se mně zdálo, jakoby mluvilo samo s sebou zvláštní řečí svojí.

Zatím co jsme se tak navzájem snažili dorozuměti se, přišel jiný kuň; k prvému se přiblížil nemálo obřadně. Podali si pěkně pravé přední kopyto, hrabali, sklonili několikráte hlavu a řehtali při tom tak výrazně a výmluvně, že mně to připadalo skoro jako článkované zvuky. Poodešli na několik kroků, jako k tajné poradě, přecházeli zvolna vedle sebe sem a tam jako lidé, hovořící o čemsi velmi důležitém, a ohlíželi se při tom občas po mně, jako by mne chtěli hlídati. Nevěděl jsem, co si mám mysliti o tom, že shledávám tak rozumné jednání u nerozumného zvířete; jsou-li již koně v této zemi tak rozumní, pak jsou lidé zdejší zajisté nejrozumnější na světě. Myšlenky tyto utěšily mne tak, že jsem si umínil, nechati oba koně uvažovati a jíti dále, abych vyhledal obyvatele země této. Jakmile však první kuň — byl to obstárlý bělouš plesnivák — postřehl můj úmysl, zařehtal na mne tak výrazně, že se mně skoro zdálo, že tomu rozumím. Stanul jsem tedy, abych vyčkal dalších rozkazů jeho.

Oba koně přistoupili těsně ke mně a prohlíželi si pozorně můj obličej a moje ruce. Plesnivák zkoumal můj klobouk pravým předním kopytem svým a zvedl ho při tom nekřesťansky. Sňal jsem jej tedy, abych jej poněkud uvedl do pořádku, a pak jsem si jej opět dal na hlavu. Oba koně se tomu patrně nesmírně divili. Později přišlý, světle hnědý hřebec, zkoumal šosy mého kabátu, a když shledal, že mně volně visí od těla, sdělovali si opět oba navzájem patrně svůj úžas. Hladil moji levou ruku, obdivuje se patrně její hebkosti a barvě. Stiskl

Stiskl mně ruku tak silně, že jsem zasténal bolesti . . . (Str. 10.)

ji však při tom tak silně mezi kopytem a spěnkou, že jsem zasténal bolestí; oba se pak hned snažili všemožným laskáním mne upokojiti. Zvláště moje boty a ponožky zdály se jim býti nerozluštitelnou hádankou. Stále a stále je ohmatávali a očichávali.

Zvířata tato jevila se mně zkrátka ve všem tak způsobná a rozumná a jako hlavy tak myslivé, že jsem připadl na myšlénku, že jsou to snad kouzelníci, kteří ze žertu vzali na se podobu zvířecí a buď si ze mne tropili šašky, nebo byli skutečně tak užaslí nad nezvyklým zjevem mým. Proto odhodlal jsem se zanechati dosavadní své němoty, a učinil jsem to takto:

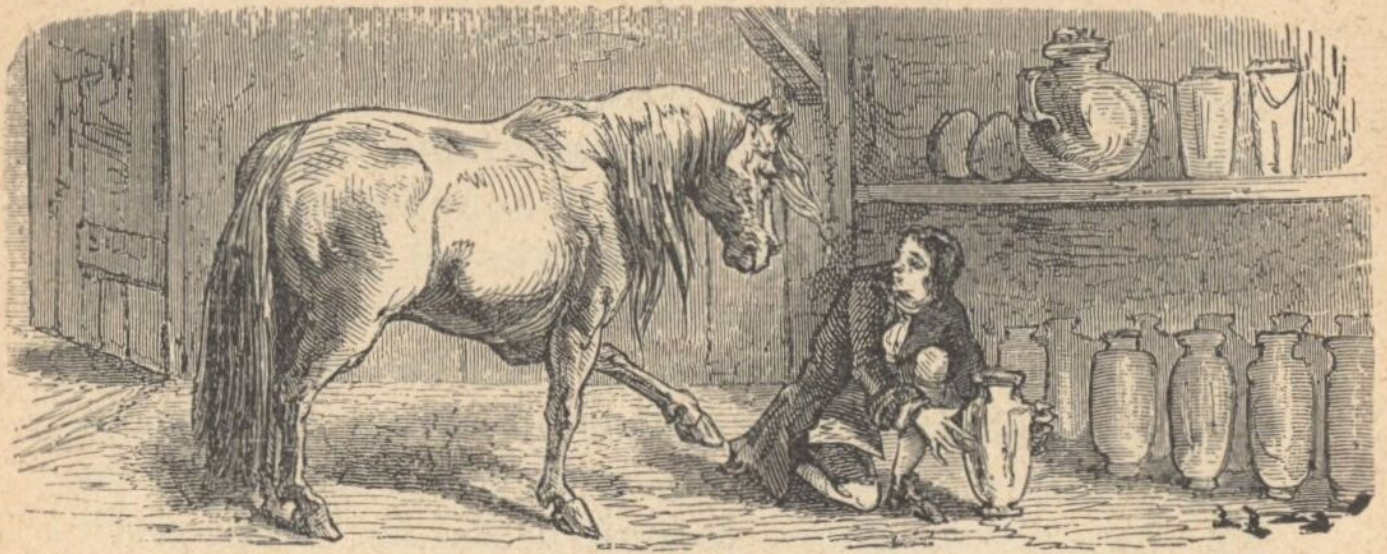
„Velectění, jste-li kouzelníci, pak jistě vyznáte se v každé řeči stejně, a proto si dovoluji představit se vaší laskavosti jako ubohý, nešťastím stížený Angličan. Kdyby mně jeden z vás, vážení neznámí, na chvíli propůjčil svůj hřbet a donesl mne do nejbližší vsi, rád se mu odsloužím a odměním se mu na příklad těmito noži a náramky.“

Při slovech těch vyňal jsem několik nožů a náramků z kapsy. Oba koně naslouchali patrně řeči mé velice pozorně, a když jsem domluvil, radili se opět spolu, tlumeně řehtajíce.

Zvláště zřetelně rozeznával jsem v jejich hovoru slovo *ia hú*, jež se opakovalo nejčastěji, a ačkoli jsem neměl ani potuchy, co by znamenalo, pokusil jsem se přece, zatím co oba koně byli zabráni ve svůj hovor, naučiti se slovu tomu. A jakmile se na chvíličku odmlčeli, vyrazil jsem hlasitě odposlouchané to slovo, snaže se co možná napodobiti

tóny koňského řehtání. Překvapení komoni vzpřímili uši a naslouchali; plesnivák se pak ke mně vlídně přiblížil a povzbuzujícím tónem dvakrát opakoval slovo to, jakoby chtěl mne upozorniti na správnou výslovnost jeho. Opakoval jsem je s velikým namáháním, a podařilo se mně konečně velmi dobře je napodobiti, ač ovšem ne dokonale. Hnědák předřehtával mně pak jiné slovo, ještě mnohem těžší. Dle našeho pravopisu napsal bych je asi: hujhnhnm. Slovo to dařilo se mně méně nežli předešlé, po několika pokusech šlo to však lépe, a moji učitelé měli patrně nehoráznou radost z mé učelivosti.

Pohovořivše spolu ještě důvěrně, bezpochyby o mně, dohodli se konečně, jak se zdálo, a rozešli se, opět si obřadně podavše kopyto. Plesnivák naznačil mně posunky, že mám jíti před ním; nezbylo mně než poslechnouti ho, aspoň dokud bych neznalezl lepšího vůdce. Vykročil jsem krokem poněkud pohodlným, jenž se průvodci mému patrně valně nelíbil, jak mně naznačoval opřevaným „hhuum!“ Uhodl jsem, co chce, naznačil jsem mu však, jak jsem dovedl, že jsem unaven a nemohu jíti rychleji, načež na chvíli stanul a nechal mne odpočinouti.

V komoře jsem našel zásobu mléka . . . (Str. 16.)

II.

Asi za hodinu přišli jsme k veliké obdélné budově či kolně, jejíž stěny byly z kolů do země zařazených a proutěným pletivem spojených, střecha slaměná. Pohled ten mne nemálo potěšil, i vybíral jsem již z kapes několik cetek, abych se domnělým obyvatelům budovy té hned předem zalichotil. Kůň mně naznačil, bych šel napřed, i vstoupil jsem do rozlehlé místnosti s hladkou podlahou hliněnou, jejíž celou jednu stranu zaujímal žlab a jesle. U nich byly dvě klisny a tři hříbata. Nežraly však, ale k mému podivu seděly na zadních nohách, zabývajíce se domácimi pracemi. Při tom však nevypadaly jinak nežli ostatní dobytek.

Plesnivák kráčel v patách za mnou a předešel nepěknému uvítání, jehož by se mně bylo mohlo dostat od ostatních, tím, že na ně několikrát jaksi velitelsky zařehťal.

Za místností touto byly ještě tři další po délce budovy. Když jsme se přiblížili ke dveřím třetí místnosti, předešel mne plesnivák a pokynul, abych počkal. Čekal jsem tedy trpělivě v předsíni, maje dary připraveny, abych je odevzdal domácím pánovi a paní. Dárky těmi byly dva nože, dva náramky a náhrdelník ze skleněných perel, malý dalekohled. Kuň zařehťal třikrát či čtyřikrát, i očekával jsem, že uslyším lidskou odpověď; nezaslechl jsem však nic jiného než několikero odpověď v témže nářečí, jen trochu jasnější a ječivější. Docházel jsem k náhledu, že dům patří asi nějaké vysoké osobnosti, protože k mému přijetí bylo třeba tolik okolků. Že by se muž takový však dal obsluhovati jenom koni, tomu jsem nemohl rozuměti; počal jsem se docela vážně obávati, že můj rozum utrpěl přestálými strastmi a neštěstími, snažil jsem se vzpamatovati se a rozhlížel jsem se po místnosti, v níž jsem zůstal sám.

Byla zřízena zcela tak jako první, jen poněkud úpravněji. Ať jsem si protíral oči jak protíral, viděl jsem stále totéž. Štípal jsem se do rukou a do nohou i všelijak jinak hleděl jsem se přesvědčiti, není-li to vše sen. Nic platno, vše zůstalo, jak bylo. Či byl jsem očarován? Neměl jsem však pokdy na další úvahy o tom, neboť v tom se ples-

nivák vrátil a pokynul mně, abych ho následoval do třetí místnosti. Seděla tam klisna se dvěma hříbaty na slaměných rohožkách, uměle pletených a velmi čistých.

Klisna povstala, když jsem vešel, přiblížila se těsně ke mně a prohlížela si pozorně moje ruce a můj obličej. Odvrátila se ode mne však záhy s výrazem nemalé ošklivosti ke svému manželu, a rozpředl se mezi nimi živý rozhovor, v němž se často opakovalo slovo i a h ú. Ačkoliv jsem slovo to dovedl již dosti dobře vyslovovati, neměl jsem ani potuchy, co by znamenalo. Seznal jsem to však záhy a s bolestí; plesnivák pokynul mně opět hlavou, zařehtal známé již mně slovo „hhuun“, jež znamenalo asi tolik jako „vpřed!“ a odvedl mne do jakéhosi dvora, v němž opodál domu byla jiná budova. Vešli jsme, a spatřil jsem tam tři šeredná stvoření taková, s jakými setkal jsem se hned po svém vylodění. Byla všecka tři za krk uvázána ke kůlu a právě si pochutnávala na kořincích a několika kusech krvavého masa. Bylo to, jak jsem později shledal, maso opičí a psí, někdy také maso padlé krávy. Netvoři drželi si pokrm drápy předních noh a trhali jej zuby.

Domácí pán poručil malému hnědému klusáku, jenž náležel ke služebnictvu, odvázati největší z těchto zvířat a přivésti na dvůr. Pán i sluha srovnávali pak pozorně naše obličeje a bručeli a řehtali při tom neustále svoje „iahú!“ Mrazilo mne, neboť na zvířeti, jehož šeredná tvář se na mne

šklebila, poznával jsem tahy lidské. Hlava jeho byla sice zploštělá a široká, nos splesklý, rty tlusté, ústa široká, ale to nacházíme u všech divokých národů. Přední pracky iahúů neliší se od mých ničím jiným nežli dlouhými nehty, hnědými, zrohovatělými dlaněmi a hojným porostem vlasů na vnější straně. Kdybych byl neměl střevíce a ponožky, byli by koně bezpochyby shledali tutéž podobnost s mými nohami.

Nemálo zaráželo oba koně, že ostatní části těla mého byly tak docela různé od iahúů; příčinou toho byl můj oděv. Klusák podal mně kořen, jež uchopil mezi kopyto a spěnačku. Vzal jsem kořen ten do ruky, očichal jej a vrátil mu jej co možná zdvořile. Vyňal pak ze žlabu iahúů kus opičího masa; zapáchalo však tak protivně, že jsem se oškli-
vostí otrásl. Předhodil je iahúovi, jenž je hltavě pozřel. Pak předložil mně otýpku sena, potom zkusil to s ovsem; i to však musil jsem s díkem odmítnouti. Bylo mně již úzko, že musím zemřít hladem, nenaleznou-li lidí sobě rovných; špinaví iahúové byli mně přece jen poněkud málo roztomilí, aby se mně zalíbilo v jejich společnosti. Domácí pán nahlížel to sám a poslal iahúa zpět ke žlabu. Pak povznesl svoje přední kopyto k hubě, nad čím jsem velmi užasl, ačkoli tak učinil lehce a pohybem zcela přirozeným, a činil ještě jiné posunky, aby zvěděl, co bych chtěl jísti. Nemohl jsem mu bohužel dáti dostatečnou odpověď a učiniti mu svoje přání srozumitelnými, a kdybych to byl mohl, bylo by to asi bývalo málo platno. V tom šla kolem nás kráva.

Ukázal jsem na ni a naznačil, že bych si ji rád podojil. Tím jsme rázem vyvázli ze všech nesnází, neboť hospodář můj dovedl mne ihned zpět do domu a dal mne služebnou klisnou dovésti do komory, v níž jsem našel zásobu mléka v hliněných a dřevěných nádobách. Dostal jsem ho veliký krajač a pochutnal jsem si na něm.

O polednách přijel k domu jakýsi povoz, do něhož byli zapřaženi čtyři iahúové. Na voze seděl starý chromý kůň, stavu patrně velmi vznešeného. S vozem si nechal pomáhati; domácí kůň vyšel mu velmi zdvořile vstříc a uvedl do nejlepšího pokoje, kde usedli za stůl. Pochutnávali si mezi jiným na ovsu v mléce vařeném, starý host dostal jej teplý, ostatní studený. Jesle pro všechny stály v kruhu uprostřed pokoje; hosté seděli na zadních nohách na otýpkách slámy. Uprostřed byl veliký žlab s tolika odděleními, co bylo jeslí, měl tedy každý stolovník svoje vlastní seno i svůj vlastní oves v mléce. Mladá hříbata chovala se u stolu velmi slušně a skromně, staří nanejvýše pozorně vůči svému hosti. Plesnivák nařídil mně, abych si stoupl za něj, a zábava u stolu točila se patrně jen kolem mne, jak jsem se aspoň dohadoval z častého ohlížení se hostova po mně a z neustálého opakování slova „iahú“.

Náhodou jsem si oblékl rukavice, jež najednou upoutaly pozornost celé společnosti. Plesnivák asi vůbec nechápal, co jsem to udělal se svými předními nohama; ohmatával je neklidně svým kopytem, ja-

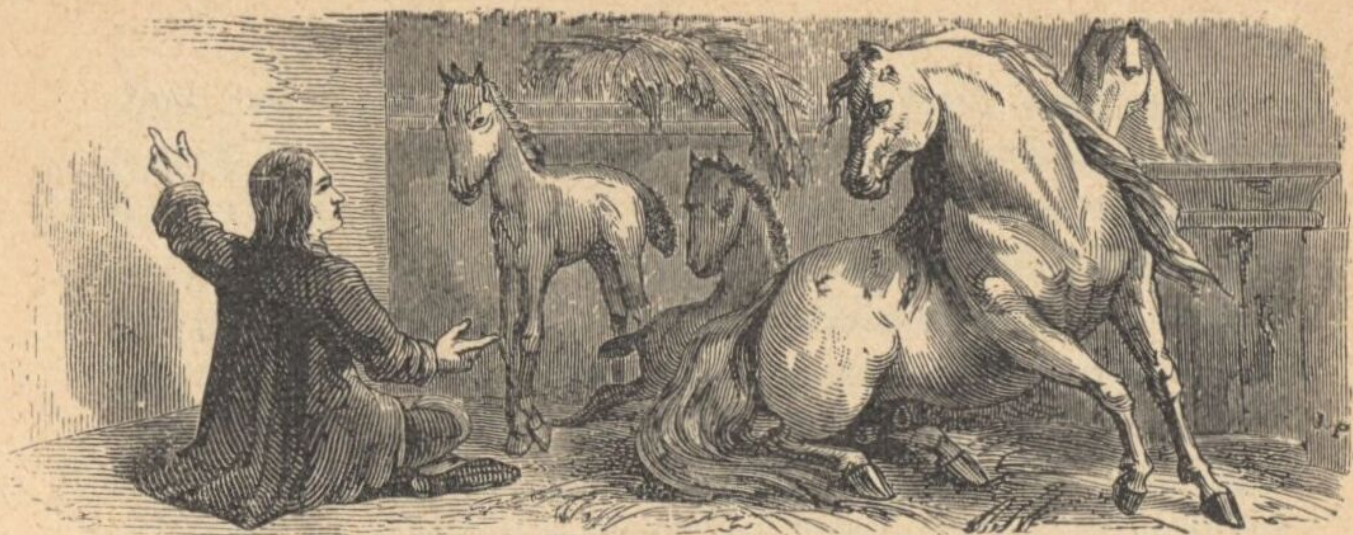
koby tím chtěl naznačiti, abych jim opět dodal dřívější podoby.

Svlékl jsem si tedy rukavice a strčil je do kapsy. Pak byl jsem vyzván, abych přednesl slova, kterým jsem se již naučil, a domácí pán jal se učití mne ještě výrazům pro oves, mléko, oheň, vodu i některým jiným; naučil jsem se jim záhy, učil jsem se vždy snadno cizím řečím.

Po hostině vzal mne domácí pán stranou a vyjádřil mně slovy i posuňky svoje politování, že nemá nic pro mne k jídlu. Oves jmenuje se v jejich řeči „hlunnh“. Vyslovil jsem slovo to několikráte, neboť přes počáteční odpor nahlédl jsem přece, že bych si z ovsa mohl upravit jakýsi chléb, jímž a mlékem bych se udržel při životě aspoň tak dlouho, pokud by se mně nepodařilo vyváznouti odtud nebo setkati se s lidmi sobě rovnými. Plesnivák poručil ihned bílé klisně, aby mně přinesla ovsa v dřevěné opálce. Oves ten upražil jsem na ohni, rozetřel a roztloukl mezi dvěma kameny, zadělal s vodou v těsto, opekl na ohni a snědl za tepla s mlékem. Nechutnalo to s počátku valně, časem však jsem si zvykl, a bylo to velmi zdravé, neboť po dobu pobytu svého na ostrově tom jsem ani nezastonal. Občas jsem si ovšem také chytil ptáka nebo králíka do ok, jež jsem si hotovil z vlasů iahúů, a často sbíral jsem si léčivé byliny, jež jsem si vařil nebo jedl k svému chlebu jako salát, někdy také jsem si udělal trochu másla a pochutnal si na podmásli. S počátku postrádal jsem bolestně soli, zvykl jsem si však záhy.

Večer dal mně domácí pán vykázati místo, kde jsem měl přenocovati. Bylo jen šest kroků vzdáleno od domu a odděleno od stáje iahúů. Dostal jsem trochu slámy, přikryl se svými šaty a dobře se vyspal.

Dal jsem si jmenovati všechny věci kolem sebe . . .

III.

Snažil jsem se především, naučiti se řeči tamní, v čemž mne můj pán (musím mu tak říkati) ochotně podporoval stejně jako jeho děti a služebnictvo. Pokládaliť to za malý zázrak, že nerozumné zvíře projevuje takový téměř rozumový pud. Dal jsem si jmenovati všechny věci, které jsem viděl kolem sebe, a jména jejich psal jsem si pak, když jsem byl sám, do svého zápisníku. Výslovnost svoji snažil jsem se pak zdokonalovati tím, že jsem si jména ta dal často předříkávati, při čemž mně byl zvláště nápomocen služebný malý klusák.

Řeč jejich nejpodobnější jest ze všech evropských řečí, které znám, hollandštině, ale jest libozvučnější a výraznější. Pán můj učil mne řeči své velmi horlivě; byl pevně přesvědčen, jak mně po-

zději přiznal, že jsem iahú; ale moje učelivost, způsobnost a čistotnost překvapovaly ho, neboť právě tyto vlastnosti jsou zvířatům těm zcela cizí. Nejvíce ho mýlily (moje šaty, a často v duchu uvažoval o tom, jsou-li součástí mého těla či nejsou, neboť jsem jich nikdy nesvlékal, dokud celá rodina tvrdě nespala, a časně ráno jsem se vždycky zase oblékal. Pán můj byl by proto velmi rád zvěděl, odkud přicházím a jak jsem si mohl zjednatí nevysvětlitelného vzdělání svého. Protože jsem v řeči jeho činil již tak úžasné pokroky, doufal, že mu to budu moci sám povědět. Jednou mne překvapil, právě když jsem si zaznamenával na papír, čemu jsem se naučil, a bylo nesmírně obtížno, vysvětliti mu to, neboť o knihách a literatuře nemají koně ti přec jen ani potuchy.

Za deset neděl rozuměl jsem již téměř všem jeho otázkám, a za čtvrt roku dovedl jsem již dosti dobře odpovídati. Vyptával se pak neunavně, z kterého dílu světa přicházím a jak jsem byl vycvičen, tak dokonale napodobovati rozumného tvora, ačkoli iahúové celkem mají sice jakousi povrchní obratnost a veliké nadání ke zlomyslnosti, jinak však jsou to nejtupější zvířata na světě. Odpověděl jsem, že jsem přišel přes moře z daleké země s mnohými jinými svého druhu ve veliké duté nádobě, zhotovené z kmenů stromů; druhové moji že mne však donutili vystoupiti tu na břeh a přenechali mne mému osudu. Vše to mohl jsem mu vysvětliti jen s velikou námahou a **musil** jsem si pomáhati i posunky. Odvětil, že „asi se mýlím, nebo že říkám

něco, co není“ — ve své řeči nemají totiž výrazu pro lež. Jest prý nemožno, aby někde za vodou byla ještě nějaká země, nebo aby stádo zvířat mohlo plouti v dřevěné nádobě, kam by chtělo. Jest prý přesvědčen, že by žádný hujhnhnm nedovedl zhotoviti nádobu takovou, tím méně pak že by řízení její svěřil iahuům.

Slovo „hujhnhnm“ značí v řeči jejich koně jako výkvět všeho stvoření. Řekl jsem svému pánovi, že se mně nedostává vhodných výrazů, že se proto vynasnažím ještě poněkud se zdokonaliti v řeči a pak že mu vše povím. Spokojil se s tím prozatím a nařídil rodině své, nezanedbávati žádné příležitosti k mému poučení, sám pak vyučoval mne denně dvě i tři hodiny.

Hujhnhnmové, kteří se na mne přišli podívat, nechtěli ani uvěřiti, že bych byl skutečný iahú, protože jsem nebyl po těle chlupatý a neměl jsem kůži jako oni. Jenom pán můj, zcela náhodou, odkryl moje tajemství.

Večer, když již ostatní spali, jsem se svékal a na noc se přikrýval svými šaty. Jednou časně z rána poslal ke mně můj pán mého sluhu, hnědého klusáčka. Spal jsem jako dub; šaty se mně se-smekly, tak že jsem měl na sobě jen košili. Když jsem se probudil zvukem jeho kroků, vyřizoval vzkaz svůj nějak zmateně. Pak běžel rovnou k pánovi a vyprávěl mu roztodivné věci o tom, co viděl. Že prý jsem v noci docela jiný než ve dne.

Posud podařilo se mně uchovati tajemství mého oděvu, abych se tím lišil od zpropadených iahúů.

Nyní však musil jsem s barvou ven; a moje šaty i obuv byly již tak ubohé, že by tak jako tak moje tajemství jistě co nejdříve přestalo býti tajemstvím. Řekl jsem tedy svému pánovi, že v zemi, z níž přicházím, bytosti mého druhu pokrývají těla svá uměle upravenou srstí některých zvířat, ze studu i na ochranu proti drsnému podnebí. A nabídl jsem se, že ho hned o tom přesvědčím.

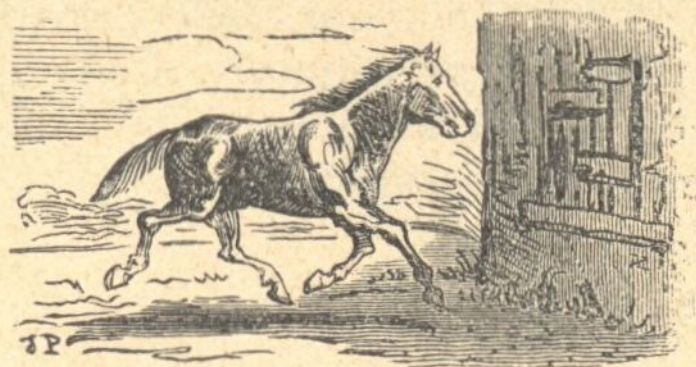
Odstrojil jsem se, a hujhnhnm díval se na mne vyvalenýma očima. Hrabal se v mých šatech a pozorně si je prohlížel; pak mne jemně hladil, prohlédl si mne se všech stran, potřásl hlavou a řekl konečně, že jsem dokonalý jahú; liším se prý od nich jen bělostí a hebkostí kůže, menší chlupatostí, menšími a jinak utvářenými nohami předními i zadními a podivným zvykem svým, choditi stále po zadních nohách.

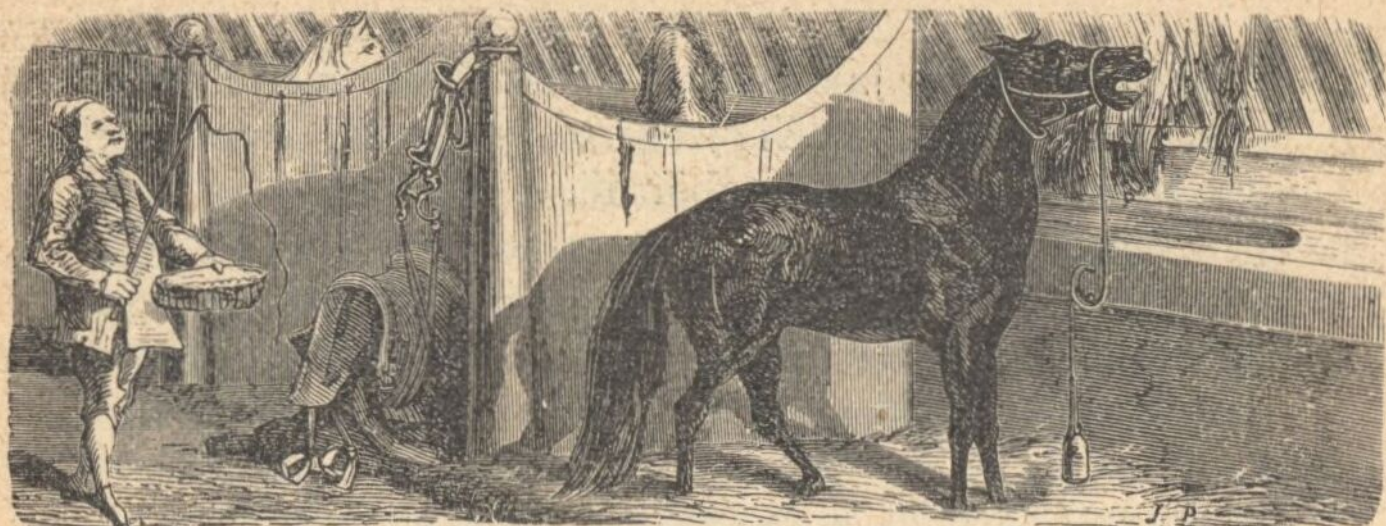
Projevil jsem mu svoji rozmrzelost nad tím, že mne stále jmenuje jahú a stotožňuje mne tak se zvířaty, před nimiž cítím největší odpor a ošklivost. Slíbil mně, že mne tím již nebude urážeti, a také tajemství mého oděvu že neprozradí nikomu. Doštal skutečně slovu až do té doby, kdy šaty moje zvetšely tak, že tajemství samo přestalo býti tajemstvím. Já pak slíbil jsem jemu, že se budu svědomitě a horlivě učiti jejich řeči, ujišťovalť mne lichotivě, že více žasne nad mými vlohami než nad podobou mého těla, a že jest velice zvědav na podivné věci, které mu budu vyprávěti.

Od té doby vyučoval mne s dvojnásobnou horlivostí. Každého dne kladl mně různé otázky, na něž

jsem odpovídal, jak jsem dovedl. Tak zvěděl ledacos dříve ještě, nežli jsem se pokusil, vyprávěti mu o sobě souvisle a obšírně.

Když se to konečně stalo a dospěl jsem opět k popisu lodi, vytasil se s otázkou, kdo loď tu zbudoval, a jak že jest to možno, aby hujhnhnmové v naší zemi svěřili řízení lodi hloupému dobytku? Požádal jsem ho o trpělivé vyslechnutí a zároveň za slavný slib, že se nebude cítiti uraženým tím, co budu vyprávěti, protože jen tak mohu dostáti slibu svému. Když mně to přislíbil podáním kopyta, pokračoval jsem, loď že byla zbudována bytostmi takovými, jako jsem já sám, a bytosti ty že jsou ve všech zemích, které jsem posud procestoval, stejně jako v mé otčině jediná zvířata rozumná a panující. Proto že sám při svém příchodu do této země, vida hujhnhnmy jednati jako rozumné bytosti, byl překvapen neméně nežli on a jeho přátelé, nalézající stopy rozumu v tak zvaném iahúovi, s kterýmižto tvory ovšem mám jakousi zevní podobnost. A dodal jsem, bude-li mně kdy dopřáno, vrátiti se do vlasti, a bude-li vyprávěti o tom, co jsem zde zažil, bude se jistě každý domnívati, že povídám něco, co není, ba moji krajané že by pokládali naprosto za nemožné, aby hujhnhnm mohl býti pánem stvoření a iahú dobyt看em.

Služební iahúové podávají jim obrok . . . (Str. 26.)

IV.

Posluchač můj projevoval při této přednášce velice zřejmé známky nelibosti. Jsouť pochybnost i nedůvěra v zemi této stejně neznámé jako lež a přetvářka. I když jsem později pánu svému vyprávěl o lidech v jiných zemích a při tom často se zmínil o lži a podvodu, jež jsou téměř všude důležitým činitelem, mohl jsem mu jen velice nsnadno učiniti pochopitelným, co myslím, ačkoli byl jinak velmi vtipný. Trval totiž neústupně na svém náhledu, že máme řeč k tomu, abychom se mohli dorozuměti a pověděti si, co víme. Říká-li pak někdo něco, co není, jest prý to, dle jeho náhledu, naprosto nerozumné, neboť nemůže tím ani nic zvěděti, ani se dorozuměti, ale svede druhého k tomu, aby pokládal za bílé, co jest černé,

V tom šla kolem nás kráva . . . (Str 15.)

za krátké, co jest dlouhé. V tom se nemohl vyznati, ačkoli u nás lidí jest to docela všední.

Když jsem mu vyprávěl, že v mé vlasti jsou iahúové panujícími bytostmi, nemohl to pochopiti a tázal se konečně, není-li u nás hujhnhnmů? Odpověděl jsem, že jich máme velmi mnoho. Pasou se v létě na našich lukách, v zimě je však ve zvláštních budovách krmíme ovsem a senem, a služební iahúové kartáčují jim kůži, češou jim hřívu, čistí nohy, podávají obrok a upravují lůžko. Pán můj jásal již vítězoslávou a radostně řehtaje prohlašoval, že mně nyní již rozumí a že by si jen přál, aby také jeho iahúové byli tak rozumní a dovedli svého pána tak obsluhovati, jako my obsluhujeme svého. Prosil jsem za prominutí, dopadne-li moje vyprávění poněkud jinak, než jeho milost očekává, a bude-li se mu snad v něm něco nelíbiti. Protože pak stále na mne naléhal, pokračoval jsem chladnokrevně:

„Naši hujhnhnmové, které nazýváme „koni“, jsou nejušlechtilejší z našich zvířat. Jsou neobyčejně silní a rychlí, a dostane-li se jim toho štěstí, že náležejí vznešeným osobám, pak se zabývají cestováním, při čemž si nechávají líbiti, aby někdo seděl na jejich hřbetě, nebo také během o závod a taháním vozů. Sestárnou-li však nebo schromnou, pak se jim vede zle. Po smrti ještě jim stáhnou kůži a prodají ji; staženou mrtvolu odvlekou někam na odlehlé místo, kde ji sežerou psi a krkavci. Obyčejným koním vede se obyčejně méně dobře; u sedláků a povozníků mívají více práce a méně

ovsa.“ Pak popsal jsem náš způsob jízdy, podobu a účel udidla, sedla, ostruh a biče, a pokračoval jsem nedbaje patrné nevole svého příznivce: „Tito, koně“ jsou od útlého mládí připravováni k účelu, jemuž jsou určeni; jsou-li nezpůsobní, zapřahají je do vozů, a nenechají-li svých vrtochů, dostávají výprask bičem. Celkem projevují jakousi ctižádost a jsou citliví pro odměnu i trest; co se však týče domněnky vaší milosti, že by se všichni koně měli vzbouřiti proti takovému tyranství, dovoluji si jednou pro vždy upozorniti, že naši koně jsou nerozumný dobytek, stejně jako zde iahúové.“

Při své přednášce musil jsem nejednu věc opisovati, neboť řeč těchto tvorů není bohatá slovy, ježto jejich potřeby jsou jednodušší nežli naše. Jest však nemožno popsati ušlechtilý hněv, kterým se rozlítíl můj posluchač, zvláště když jsem mu líčil, jak dovedeme koně své zotročovati. Na konec pravil, je-li nějaká země, kde jsou iahúové jedinými rozumnými tvory, pak že tam musí býti také nezbytně bytostmi vládnoucími, protože rozum vždycky zvítězí nad hrubou silou. Pozoruje-li však tvar našeho těla, a zvláště mého, musí prý uznati, že se mu nezdá žádný tvor stejně veliký tak málo způsobilým, rozum tento v obecném životě zužitkovati. Tázal se tudíž, rovnají-li se všichni moji krajané mně či iahúům v jeho zemi. Odpověděl jsem směle, že se pokládám za stejně dobře urostlého, jako kdokoli jiný v mých letech; mladší lidé že jsou jen poněkud něžnější a jemnější. Tělesné přednosti, kterými jsem vynikal nad iahúy, částečně sám uzná-

val, na příklad že jsem čistotnější. Připouštěl také, že nejsem tak ošklivý jako oni; co se týče skutečných předností tělesných, tvrdil však, že mne iahúové předčí. Tak na příklad nehty moje na předních i na zadních nohách že nelze s krásnými ostrými drápy jejich ani srovnati, že jsou vlastně docela k nepotřebě. Přední nohy moje dále že nezasluhují vlastně ani toho jména, aspoň prý nikdy neviděl, že bych po nich byl chodil; a také prý jsou příliš měkké pro chůzi. A nyní počal vytýkati vady ostatním částem těla mého; obličej můj byl mu příliš plochý, nos příliš vyniklý, oči prý mohou viděti jen přímo před sebe, kdežto oči jeho obzírají i obě strany. Také prý nemohu žráti bez pomoci předních noh, jež se k tomu vlastně zdají býti určeny. Z jemnocitu však konečně ustal ve svých výtkách a zavedl hovor na další moje příhody.

Odkášlal jsem si, pronesl úvodem několik přiměřených slov na omluvu a počal jsem:

„Narodil jsem se z počestných rodičů na ostrově, jenž se nazývá Anglie a od této země jest tak vzdálen, že by nejsilnější ze sluhů vaší milosti potřeboval aspoň tolik dní, aby se tam dostal, jako slunce ke svému ročnímu oběhu. Ostrovu tomu vládne královna. Vyučil jsem se ranlékařství, to jest hojiti rány a úrazy těla, povstalé náhodou nebo násilím. Opustil jsem ostrov ten, abych si získal bohatství, kterým bych mohl po návratu svém uživiti sebe a rodinu. Na poslední cestě byl jsem

sám velitelem lodi a měl jsem pod sebou padesát iahúů, z nichž mnozí na moři zemřeli, tak že jsem je musil nahraditi jinými, z různých národů. Loď naše byla dvakrát v nebezpečení, že se potopí. Jednou při veliké bouři, podruhé, když jsme narazili na úskalí.“ Zde přerušil mne můj posluchač otázkou, jak jsem mohl cizince z různých zemí přemluviti k tomu, aby po takových ztrátách a přestálých nebezpečích ještě odvážili se života se mnou? Odvětil jsem, že to byli vesměs chudšasové, kteří pro svoji chudobu nebo spáchané zločiny musili utéci ze své otčiny.

Vypočítávaje různé zločiny ty musil jsem je mnoha slovy vysvětlovati, neboť posluchač můj nedovedl si o nich učiniti představu. Trvalo několik dní, nežli jsem mu vše jaks taks vysvětlil. Při tom nemohl vůbec pochopiti, proč se dopouštíme takových špatností. Musil jsem mu tedy obšírně vyprávěti o lidských vášních, o chtivosti moci a bohatství i o smutných následcích nezřízeného života, nemírnosti, zlomyslnosti a závisti. Vše to musil jsem vysvětliti příklady. A když mně konečně porozuměl (bylť velice vtipný), tvářil se, jako někdo, kdo se hrozí čehosi neslýchaného, nikdy netušeného; projevoval úžas i ošklivost. Pak žádal mne, abych klidně pokračoval a vypravoval mu ještě více o zemi, kterou zoveme Evropou, a zvláště o své vlasti. Čím více pak jsem si osvojoval řeč tamní, a čím více můj hostitel seznamoval se s pojmy našeho vzdělaného světa, tím obsažnější byly naše rozmluvy a úvahy.

Vyprávěl jsem mu nejprve o naší revoluci za prince Oranžského a přešel jsem pak na slavnou válku s Francií, jíž se účastnili téměř všichni vladaři evropští. Mimochodem podotkl jsem, že v ní bylo pobito asi milion iahúů, dobyto asi sto měst a nejméně pětkrát tolik lodí spáleno a potopeno.

To přimělo ho k otázce, jaké bývají obyčejně příčiny a pohnutky našich válek. Vyjmenoval jsem mu jich mnoho, řekl, že všecky téměř bývají nicotné a malicherné, což ho ovšem nemálo překvapilo. „Ještě štěstí,“ podotkl konečně hostitel můj, „že příroda vás vypravila tak, že nejste příliš nebezpeční. Zuby svými mnoho škody nemůžete nadělati, drápy vašich předních noh jsou tak krátké a slabé, že jediný náš iahú by vás spořádal tucet. Proto, když mně vypočítáváš, jaké ohromné množství bylo v tvých bitvách mrtvých, nemohu než domýšleti se, že povídáš něco, co není.“

Bezděky jsem zavrtěl hlavou a poněkud se usmál jeho nevědomosti. Jsa zběhlý v umění válečném, jal jsem se mu hroznými barvami líčiti děla a houfnice, bomby, muškety, karabiny, pistole, olovo a granáty, meče a bodáky, útoky a ústupy, obléhání, podkopy, bombardování, bitvy na moři, lodi potápěné s tisíci muži, bojiště s dvacíti tisíci padlých na každé straně, údy vzduchem poletující, kouř prachu, hřmění děl, dusot koní, útok, zmatek pronásledování, spousty mrtvol, ptáky na nich hodující, pálení a loupení a j.

Chtěl jsem ještě vyprávěti některé podrobnosti, posluchač můj však přiměl mne k mlčení slovy:

„Kdo zná povahu iahúů, nahlédne snadno, že zvíře tak zlomyslné může býti schopno všeho, o čem jsi vyprávěl, jakmile se jeho síla vyrovná jeho zlomyslnosti. Leč tvoje vyprávění zveličuje nejen mou ošklivost k celému pokolení, ale budí ve mně také jakýsi vnitřní odpor, dosud mně neznámý. A obávám se, aby sluch můj častějším nasloucháním podobným věcem si ponenáhlu nezvykl, poslouchati je s menší ošklivostí. Ačkoli jsou mně zdejší iahúové protivní, nekárám je přece pro jejich ošklivé vlastnosti, stejně jako nekárám ptáka dravce pro jeho ukrutnost nebo tvrdý kámen proto, že mně poranil kopyto, Je-li však tvor, který se honosí rozumem, schopen takových hanebností, pak se mi zdá, že zneužívání oné schopnosti jest horší, nežli zvířeckost sama. Jsem tudíž přesvědčen, že tvoji krajané místo rozumu mají jen jakousi vlastnost, která slouží k tomu, aby rozmnožila jejich vrozené neřesti.“

Mlsní hltavci vrhnou se na sebe . . .

V.

Tak jsme spolu hovořili velmi často. Jednou poslal pro mne časně z rána a poručiv mně usednouti vedle něho pravil: „Zopakoval jsem si v myslí všecko, co jsi mně vyprávěl o sobě i o svých krajanech; vidím, že máte sice trošičku rozumu, ale vidím také, že ho užíváte jen k tomu, abyste zveličili svoje vrozené chyby a osvojili si ještě jiné, které vám příroda nedala do vínku. Podobáte se sice našim iahúům zevnějškem svým, jste jen slabší, volnější a máte kratší drápy. Ale co do mravů, podobnost jest úplná. Nenávidí se mezi sebou navzájem, stejně jako vy, a také závist jest jejich údělem. Předhodíme-li na příklad pěti iahúům tolik masa, co by stačilo k nasycení padesáti, těch pět mlsných hltavců, místo co by klidně pojedli, čeho se jim dostalo v nadbytku, vrhne se na sebe, koušou

Jednou poslal pro mne časně z rána a poručiv mně usednouti,
pravil . . . (Str. 32.)

se a rvou, a každý z nich chce shltnouti všecko; jsme proto nuceni krmiti je každého zvlášť. Pojde-li v sousedství kráva stářím nebo úrazem, sbíhají se naši iahúové jako diví, rvou a perou se o mrchu; kdyby měli rozum evropských iahúů a znali vražedné stroje a zbraně, jistě by se také vraždili.

V některých končinách země naší nacházejí se blýskavé kameny různých barev, a naši iahúové jsou jich velice žádostiví.

Naleznou-li je, zanášejí je do svých pelechů a skrývají je tam jako poklady i před svými druhy. Nemohli jsme ještě vypátrati, jak vznikla tato jejich neodolatelná záliba pro blýskavé kameny, ani k jakému jim mohou býti prospěchu. Domnívám se však nyní, že lakota vašich iahúů, o níž jsi mně vyprávěl, jeví se také u iahúů našich a ta že je činí tak posedlými po blýskavých kamenech. Chtěl jsem jednou odejmouti jednomu z našich iahúů jeho drahý poklad. Zvíře, vidouc, že mu byl odňat jeho zamilovaný předmět, jalo se hrozně řvati. Rozzuřilo se, pak sesláblo a nestálo za nic; nejedlo, nepracovalo, až jsem nařídil jednomu ze svých sluhů, aby poklad tam odnesl na místo, odkud jsem jej vzal. Pak teprve iahú přišel k sobě, a vrátila se mu dobrá nálada; ale skvosty své co nejspěšněji ukryl jinam.

Nalezne-li iahú někde takový kámen, stává se mnohdy, že se k tomu nahodí jiný iahú a pře se s ním o nález. Zatím co se rvou, příběhne třetí, zmocní se kamene, a jest po sporu. Podle toho,

co jsi mně vyprávěl, nevyřizují se spory ve vaší zemi ani tak rychle ani tak lacino. U nás v tomto případě pochodí obě sporné strany tak, že žádná z nich nemá předmět, o nějž se přely, kdežto u vás, kdo se soudí, pozbude často i toho, co chce míti, i toho, co má.

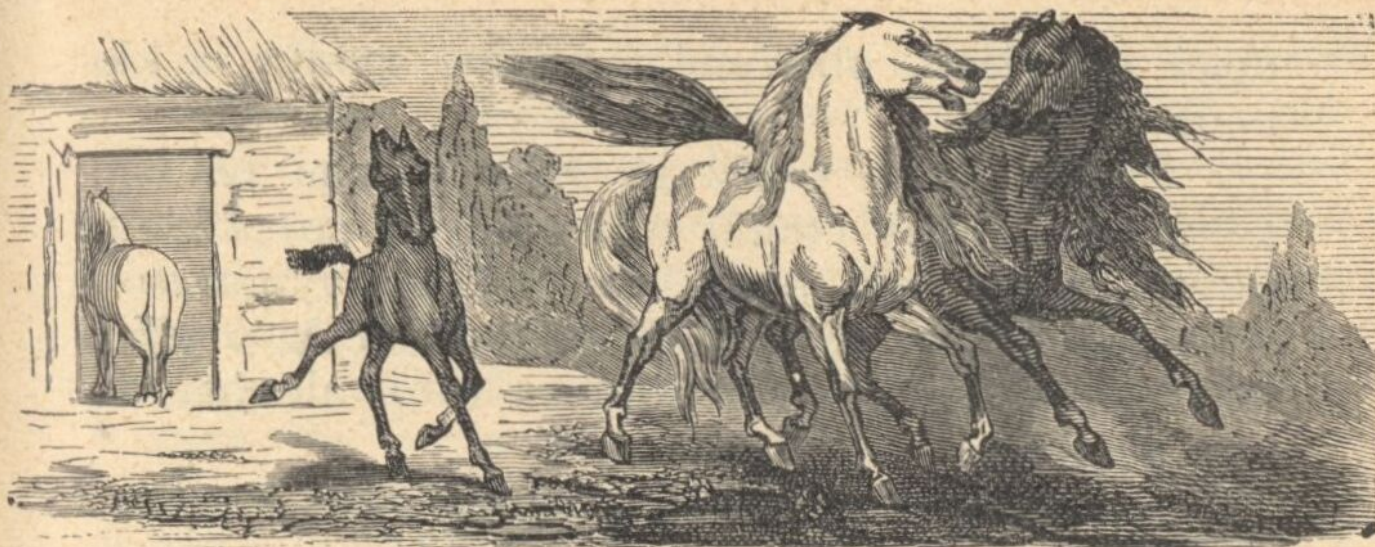
Často dostávají naši iahúové podivné vrtochy, jichž příčiny se nemůžeme dopátrati. Jsou tlustí, plní zdraví a síly, zacházíme s nimi dobře, a najednou věsí hlavu, jsou ke všemu neteční a trudnomyslní. V tomto stavu vyhýbají se svým druhům, nežerou, nevycházejí; zdá se, jakoby snili ve svém koutku a oddávali svým smutným myšlénkám. Abychom je vyléčili z nemoci té, máme jediný prostředek, uložit jim hodně těžkou práci. Tím je vyléčíme jistojistě za několik dní.“

Při slovech těch jsem bezděky vzpomínal na na svoji vlast, kde se často stává totéž; člověk zdravý, bohatý, obklopený vším pohodlím, najednou propadne trudnomyslnosti, které u nás „spléen“ říkají; mnohému z vážených krajanů mých by jistě podobný lék, jaký hujhnhnmové předpisují iahúům, znamenitě prospěl.

„Naši iahúové,“ pokračoval můj pán, „nemírně rádi si pochutnávají na jakémsi kořenu, z něhož vytéká mnoho šťávy. Vyhledávají jej, kde mohou, a žvýkají a ssají jej s velikou rozkoší. Pak se hned líbají, hned škrábou, nebo vyjí a válejí se po zemi, až konečně usnou třeba v blátě.“

Očekával jsem, že můj pán bude ještě více nepěkného vyprávěti o mravech iahúů, a že mu neujde žádná z našich neřestí. Na štěstí však se obava moje neuskutečnila.

Není mezi nimi nešťastných rodin . . . (Str. 38.)

VI.

Požádal jsem několikráte svého pána, aby mně dovolil podívati se na stáda iahúů v sousedství, bych z vlastní zkušenosti mohl seznati jejich zvyky a náklonnosti. Z opatrnosti dával mně na takové vycházky s sebou silného hnědáka, věrného sluhu svého, dobrého a spolehlivého. Iahúové se na mne dívali jako na svého bližního, zvláště když mne jednou spatřili s vyhrnutými rukávy a rozhalenou hrudí. Obklopili mne tehdy, jak jen mohli, a jali se napodobovati všecy pohyby moje, stavíce se na zadní nohy, vzpřimující hlavu. Obličej můj byl jim k smíchu; projevovali mně však odpor a nenávisť, jako činí vždycky divoké opice vůči

opici ochočené, oblečené v kabát, spoďky a klo-
bouk.

Protože jsem prožil tři roky v zemi té, očekává bezpochyby čtenář ode mne, že po příkladu jiných cestovatelů budu mu obšírně vypravovati o obyvatelích země té, totiž hujhnhnmech, o jejich mravech a zvycích. Pokusím se o to, ale jen docela stručně.

Hujhnhnmové milují se navzájem, pomáhají si, podporují a těší druh druhá. Závisti neznají; nejsou žárliví na štěstí svých soudruhů. Neukládají o svobodu a život svých bližních; cítili by se nešťastnými, kdyby kterýkoli druh jejich byl nešťasten. Nepomlouvají se, nepošklebují se druh druhu; vyšší neutlačují nižších; jejich chování moudré, opatrné a mírné nevzbuzuje nikdy odpor; odvislost jest svazkem téměř rodinným, nikoli břemenem, a moc, vždycky podrobená zákonům rovnosti, jest ctěna, ne obávána.

Sňatky uzavírají jinak než my. Kůň volí si za manželku klisnu téže barvy, jako jest sám. Není tudíž změny ani úpadku v rodinách, děti jsou takové jako jich otcové a jich matky; jejich erb a titul šlechtický záležejí v jejich postavě, síle a barvě.

Není mezi nimi nešťastných rodin. Manželé žijí spolu svorně; rozvod a rozloučení manželství, ač jest dovoleno, jest jim přece neznámo; manželé nejsou poroučiví, manželky nejsou vzpurné.

Děti vychovávají velice pečlivě. Matka pečuje o jejich tělo a zdraví, otec vzdělává ducha a rozum.

Asi tři měsíce před mým odchodem ze země té konáno bylo všeobecné shromáždění národa, jakýsi sněm, jehož se můj pán účastnil jako poslanec za svůj okres. Jednalo se na sněmu tom o věci, která byla již několikráte předmětem jednání; byla to jediná otázka, ve které se neshodovaly náhledy hujhnhnmů. Pán můj vyprávěl mně vše po svém návratu.

Radili se, mají-li vůbec vyhubiti pokolení iahúů. Jeden z poslanců přimlouval se za vyhubení jich a podporoval náhled svůj doklady velmi pádnými. Tvrdil, že iahúové jsou zvířata nejnestvůrnější, nejzlomyslnější a nejnebezpečnější; že jsou tupí, neučeliví a škodliví. Vzpomněl staré pověsti, dle níž nebyli tam iahúové od jakživa, ale před mnoha staletími objevili se dva na vrcholu hory; snad povstali z tučné a mazlavé hlíny zahřáté paprsky slunečnými, či z bahna některého močálu, nebo snad z pěny mořské; ti dva iahúové byli praotci pokolení, jež se pak rozmnožilo po celé zemi. Aby se předešlo neblahým následkům toho, že hujhnhnmové kdysi uspořádali na ně všeobecnou honbu, mnoho jich pochytili a všecky staré zabivše nechali jen mladé na živu, aby je zkrotili, pokud by to bylo možno u zvířete tak divokého; určili je k tahu a k nošení nákladů. Dodal, že pravdou jest na pověsti té aspoň tolik, že iahúové v zemi té nejsou domorodí; a dovodil, že obyvatelé, vycvičivše iahúy ke službám svým, nezaslouženě zanedbali osly, zvířata velmi dobrá, skromná a neunavná, jež nemají jiné chyby, nežli že hlas jich

nezní příliš příjemně — přece však ještě příjemněji, nežli hlas většiny iahúů.

Několik jiných poslanců promluvilo ještě s různých hledisk velmi výmluvně o témže předmětu; pak ujal se slova pán můj. Potvrzuje jinak správnost lidového podání vyslovil náhled, že první ti dva iahúové přišli z některé země zámořské a byli vysazeni a pak opuštěni svými druhy; že se nejprvé uchýlili do hor a lesů, časem pak zdivočeli, stali se plachými a úplně odlišnými od svých bližních, kteří obývají vzdálené země. Na doklad tohoto mínění svého uvedl, že má doma od nějaké doby iahúa velmi zvláštního, o němž všichni členové sněmu zajisté již asi slyšeli a jehož mnozí z nich také již viděli. Vyprávěl pak, jak mne našel, a že tělo moje bylo pokryto umělým obalem z chlupů a koží zvířecích; že mluvím zvláštní řečí, ale že jsem se přece dokonale naučil řeči jejich; že jsem mu vyprávěl o nehodě, která mne sem přivedla; že mne viděl svlečeného a seznal, že jsem skutečný a dokonalý iahú, až na to, že mám kůži bílou, velmi řídkou srst a drápy kratičké. „Tento cizí iahú,“ dodal, „ujišťoval mne, že v jeho zemi i v mnohých jiných, jež procestoval, iahúové jsou jediní živočichové panující a rozumní, a hujhnhnmové že tam jsou v otroctví a v bídě. Zevnějškem se sice úplně podobá našim iahúům, ale nutno přiznati, že jest způsobilější a že má i jakousi stopu rozumu. Nemyslí sice tak jako my, ale má aspoň mnohem větší vědomosti a širší rozhled nežli naši iahúové. Nuže, místo abychom je vy-

... konáno bylo všeobecné shromáždění národa ... (Str. 39.)

hladili, snažme se učiniti je mírnějšími, poslušnějšími a poddanějšími. Teprve v tom případě, že by mírné prostředky nevedly k cíli a bylo nutno je vyhubiti, navrhol bych, aby všichni hujhnhnmové byli vyzváni k odchovávaní oslíků, kteří skutečně předčí v každém ohledu iahúy, zvláště pak v tom, že jsou schopni práce již v pěti letech, kdežto iahúové do dvanácti let nejsou k ničemu.“

Tolik asi pověděl mně pán můj o rokování sněmu. Nepověděl mně však něco, co se týkalo přímo mne, a čeho jsem pocítil záhy neblahé následky. Nežli se však o tom zmíním, popíšu ještě krátce povahu a zvyky hujhnhnmů.

Hujhnhnmové nemají knih, neumějí čísti ani psáti, a následkem toho jest jim podání vším. Národ ten jest mírumilovný, svorný, moudrý, ctnostný, velmi rozumný, nemá žádných styků s národy cizími, a proto zvláštější události jsou velmi vzácné v zemi jejich, a mohou si pohodlně pamtovati vše, co toho zasluhuje, aniž by paměť svou přepínali.

Neznají nemocí, neznají lékařů. Nevím, je-li příčinou nedostatku lékařů nedostatek nemocí, či nedostatek lékařů příčinou nedostatku nemocí. Občas ovšem pocítují jakousi nevolnost; ale dovedou se velmi dobře vyléčiti sami, znajíce výborně rostliny a byliny léčebné; studují neustále botaniku na svých vycházkách a často i při svých hostinách.

Zemře-li hujhnhnm, nikoho to nermoutí ani netěší. Nejbližším příbuzným a nejlepším přátelům jest skon jeho lhostejný. Umírající nejeví nejmenší

lítost, že musí opustiti tento svět. Zdá se, jakoby odcházel z návštěvy a loučil se se společností, s níž se dlouho bavil. Jednou pán můj pozval svého přítele s celou rodinou na návštěvu. Byli jsme překvapeni, že hosté nepřišli v určitou hodinu. Konečně přišla manželka s dvěma dětmi svými a vcházejíc prosila za prominutí, že se zdržela — její manžel právě zemřel. Neužila však slova „zemřítí“, jež jest u nich výrazem neslušným, nýbrž slova „shnuonh“, těžko přeložitelného, znamenajícího asi „vrátiti se k první matce své“. Byla velmi veselá po celou dobu své návštěvy u nás; zemřela sama asi za tři měsíce.

Obyčejně dosahují stáří sedmdesáti, sedmdesáti pěti, vzácněji osmdesáti let. Několik neděl před smrtí pociťují nenáhly úbytek sil, leč bez bolestí. V době té je pilně navštěvují přátelé. Asi deset dní před smrtí, kterou si téměř vždycky předem bezpečně vypočítají, vzchopí se ještě jednou, vsednou do nízkého, pohodlného, iahúy taženého vozu, kterého vůbec užívají v pokročilém stáří a na delších cestách, a ještě jednou navštíví všecky sousedy. Se všemi se slavnostně rozloučí, jako by se chtěli vydati na dalekou cestu, vrátí se pak klidně domů a připravují se k smrti.

Nebude tu snad nemístná ještě jedna poznámka jazykoslovná. Hujhnhnmové odvozují totiž všecky výrazy, které mají k vyjádření něčeho špatného, nesprávného, nedostatečného, od slova „iahú“. Tak označují prohloupení sluhovo, nerozvážnost dítěte, kámen, jež si vrazí do nohy, špatné počasí

atd., zkrátka vše, při čem chtějí vyjádřiti svoji rozmrzelost, tím, že slůvko „iahú“ spojují s dotyčným výrazem: „hghm iahú,“ „vhnaholm iahú,“ „ynl-hnm dviklia iahú“; špatně vystavěný dům zovou „ynholmghnmrohlnv iahú“.

Loučím se jen nerad, i tu na papíře, s tímto tak čackým a ctnostným národem. Ježto zamýšlím v nejbližší době vydati obšírné dílo o hujhnhnmech, odkazuji zatím na ně. Zatím budu pokračovati v popisu svých příhod a nehod.

Kteréhoš jitra poslal pán pro mne . . . (Str. 48.),

VII.

Miloval jsem vždycky pořádek a skromnost, a necht' jsem se octl v jakémkoli postavení, dovedl jsem si vždy vhodně zařídití svůj způsob života. Pán můj vykázal mně byt asi šest kroků od stavení vzdálený; byla to chýška zbudovaná po tamním způsobu, nenepodobná chýším iahúů, a pohodlí v ní nebylo žádného. Vyhledal jsem si jíl, z něhož jsem upěchoval podlahu a vystavěl čtyři zdi, ze sítí pak upletl jsem rohožku, jíž jsem pokryl svou chaloupku. Natrhal jsem konopí, jež roste tam divoce, usušil je a z vláken jeho zhotovil hrubou látku, z níž jsem si ušil peřiny; ty jsem naplnil ptačím pečím, aby se mně leželo měkce a pohodlně. Svým nožem a s pomocí služebného hnědáka jsem

si zhotovil také stůl a židli. Když byl můj oděv úplně rozedrán, pořídil jsem si nový z kožek králíků a jiných živočichů, zvaných „řnuhnoh“, kteří jsou velmi hezcí a téměř stejné velikosti s králíky, ale srst mají ještě jemnější. Z kožek těch zhotovil jsem si i pěkné punčochy. Boty jsem si podrazil dřevěnými podešvy, jež jsem přibil ke svrškům; později jsem k tomu užíval kůže iahúů, na slunci sušené. Často nacházel jsem v dutých stromech med, jež jsem si rozředoval vodou nebo jedl s chlebem. Nikdo nezkusil nikdy lépe než já pravdu přísloví, „že příroda jest spokojena málem“ a „nouze činí vynalézavým“.

Při tom byl jsem úplně zdrav a kliden, neměl jsem nijakých starostí, nemusil jsem se báti ani falešnosti ani nestálosti přátel, ani úkladů a příkoří tajných i zřejmých nepřátel. Nemusil jsem se snižovati k nedůstojnému lichocení, ani starati se o přízeň velikých pánů a jejich malých sluhů. Nemusil jsem se míti na pozoru ani proti lstivosti ani proti zlomyslnosti. Nebylo tu placených vyzvědačů a donášečů ani tajné policie. Nemusil jsem se obávati, že bude dobré jméno moje pokáleno nesmyslnou obžalobou nějakou, nebo že přijdu bídně o život nějakým úkladem nebo tajným rozkazem. Nebylo v zemi té lékařů, ani advokátů ani spisovatelů. Nebylo tam posměváčků, vtipkářů, pomluvačů, kritiků, zlodějů ani jiných taškářů, bláznů, hráčů, politiků, rváčů, nudných povídálek, sudičů, vychloubačů, vrahů, loupežníků ani znalců umění; nebylo tam stran, falešných

učenců, podvodných obchodníků, povalečů, hejsků, nadutců, fintílků a hlupáků, nebylo opilců ani křiklounů, nebylo boháčů ani chudásů, nebylo lordů, soudců ani tanečních mistrů — zkrátka nebylo tam nafouklé, protivné, osobivé a bezhlavé ubohosti.

Seznámil jsem se s mnohými hujhnhnmy, kteří navštěvovali mého pána, a záhy býval jsem pravidelně při všech návštěvách takových. Mnohdy směl jsem pána svého také provázeti na návštěvy, ba i vmísiti se do hovoru, leč skoro jen tehdy, byl-li jsem tázán. Raději jsem naslouchal jejich hovoru, v němž nebylo nic, co by nebylo rozumné, jasné, významné a vyjádřeno stručně a přiléhavě, v němž bez jakékoli nucenosti nikdy ani slůvkem nebyla urážena slušnost; každý mluvil tak, že se to líbilo i jemu samotnému i ostatním. Nepřerušovali se na vzájem, neunavovali druh druhá řečmi dlouhými a nudnými, nekřičeli, nehádali se.

Mohu říci při vši skromnosti, že jsem býval mnohdy já sám předmětem hovoru jejich; pán můj je někdy bavíval vyprávěním o svých příhodách a mé vlasti. Zdálo se mně při tom, že pán můj lépe zná povahu iahůů v ostatních dílech světa, nežli já sám; dovedl rozebíratí jejich slabosti a neřesti, ba objevoval na nich sám i mnoho vad takových, o kterých jsem se mu asi nezmínil, jen na základě vlastností domácích iahůů dohaduje se, jak by se asi vyvinuli, kdyby se jim dostalo trošky rozumu. Výsledek úvah takových býval, že „tvor takový jest ničemný a zároveň bídný“.

Přiznávám bez obalu, že za to, co jest na mně dobrého, děkuji styku s těmito ušlechtilými hujhnhnmy. Choval jsem ke znamenitým bytostem těm náklonnost smířenou s úctou a ostychem, a byl jsem proniknut vděčností, že mne nesměšovali se svými iahúy a pokládali mne snad za méně nedokonalého, nežli jsou iahúové v mé vlasti.

Když jsem vzpomínal svých přátel a krajanů a vůbec ostatních lidí, představoval jsem si je všecky jako skutečné iahúy, jen trochu civilisovanější a řeči nadané, rozumu svého však užívající k tomu, aby neřesti své ještě rozmnožili a stupňovali, kdežto iahúové tamní spokojili se tím, co jim dala příroda. Spatřil-li jsem tvář svoji v čisté vodě potůčku, odvracel jsem se ošklivostí; ba dospěl jsem tak daleko, že mně byl pohled na obyčejného iahúa snesitelnější, než na vlastní můj obličej. Pokládaje stále ušlechtilé hujhnhnmy za vzor, osvojil jsem si ponenáhlu cosi na ně upomínajícího, a ještě dnes mně přátelé moji hloupě vytýkají, že klusám jako kůň. Já to však pokládám za velikou poklonu. Také v řeči mé ozvou se mnohdy ještě zvuky hujhnhnmské; známí moji se nad tím pozastavují, ale mně to nikterak nevadí.

Byl jsem šťasten, domnívaje se, že tu již klidně strávím zbytek svého života; kteréhoš jitra poslal však pán pro mně neobyčejně časně. Seznal jsem na první pohled, že mně nechce říci nic příjemného a že jest na rozpacích, jak by měl začít. Konečně pravil: „Nevím, jak uvítáš zprávu mou; víš, že na posledním sněmu při jed-

Zdvihl sám pravou přední nohu . . . (Str. 52.).

nání o iáhúech jeden řečník vytýkal mně, že mám u sebe iahúa, s nímž zacházím jako s hujhnhnmem; viděl prý, jak s ním mluvím a jak zábava s ním mne těší jako zábava s některým bližním mým; že se to protiví rozumu i přírodě, že jest to neslýchané. Na jeho návrh dal mně sněm na vybranou: buď s tebou zacházeti jako s obyčejným iahúem, nebo poslati tě tam, odkud jsi přišel. Většina poslanců, kteří tě znají, tvrdila, že by bylo nespravedlivé, zařaditi tě mezi zdejší iahúy, protože máš stopu rozumu, a že by to mohlo býti i nebezpečné, protože bys je snad mohl naučiti ještě větším špatností; ostatně že bys mohl se s nimi spiknouti, odvésti je do lesa nebo do hor, postaviti se jim v čelo a pak přepadati a loupiti stáda dobytka. K náhledu tomu přidala se většina, i byl jsem vyzván, abych tě bez prodlení poslal zpět. Radím ti tedy, abys si sestrojil loď takovou, jaká tě sem přinesla a o níž jsi mě tak často vyprávěl, a abys se po moři vrátil tam, odkud jsi přišel. Všichni služové mého domu i sousedních budou ti pomáhati při práci té.

Kdyby záleželo jen na mně, nechal bych tě ve svých službách do smrti, ale sousedé na mne naléhají, abych splnil usnesení sněmu, a nemohu již dále odkládati.“

Do mne jako když uhodí; dojem slov jeho byl tak mocný, že jsem mu ve mdlobách klesl k nohám. Když jsem se opět vzpamatoval, pravil mně, že mne pokládal za mrtvého.

Tam neznají totiž takových slabostí, jako jest mdloba.

Ujišťoval jsem ho slabým hlasem, že by mně smrt byla dobrodiním; že nemohu sice kárati rozhodnutí sněmu a nátlak jeho přátel, přece však dle mého skromného náhledu že nebylo třeba takové přísnosti. Nevydržím plavati ani půl hodiny, a nejbližší země jest pravdě podobně vzdálena více nežli sto mil. Ke stavbě lodi že nemám téměř žádných pomůcek, ačkoliv se pokusím o to, abych dokázal aspoň dobrou vůli. Že se tím vydávám na jistou smrt, myšlenky na ni že však se nehrozím, ale očekávám ji jako nejmenší z neštěstí, jež mně hrozí. Kdyby se mně mimo nadání poštěstilo přece přeplouti moře a vrátiti se do vlasti, že se tam k svému neštěstí shledám s iahúy, budu nucen žíti s nimi až do smrti a staré špatné zvyky záhy se mně vrátí, když nebudu míti dobrých příkladů před očima. Věda však, že rozhodnutí hujhnhnmů jest pevné a nemůže býti zvikláno námitkami ubohého iahúa, poděkoval jsem mu konečně za jeho nabídku, že mně dá čeledí svou pomoci při stavbě lodi, a vyžádal jsem si čas k této práci nutný. Na konec vyslovil jsem naději, vrátím-li se vůbec do vlasti že budu moci aspoň krajanům svým prospěti tím, že jim budu vyprávěti o šlechetných hujhnhnmech a cnosti jich jim budu dávati za vzor.

Pán mně odpověděl krátce, ale laskavě, povolil mně dva měsíce na stavbu lodi a poručil mému věrnému druhovi hnědákovu uposlechnouti

všech mých rozkazů, když jsem řekl, že jeho pomoc mně stačí.

V jeho průvodu odebral jsem se nejprvé na místo, kde mne před časem vysadila vzbouřená posádka lodní. Vystoupil jsem na výšinu, a zdálo se mně, když jsem se rozhlížel kolem dokola, že na severozápadě jako v mlhách vidím nepatrný ostrůvek. Svým kapesním dalekohledem rozeznal jsem jej zcela dobře; byl dle mého odhadu vzdálen asi pět mil. Mému druhu hnědákovi jevil se však jenom jako modravý obláček, neboť nemaje ani ponětí o tom, že by na světě mohly býti ještě jiné země mimo vlast, jeho, byl méně zvyklý pozorovati vzdálené předměty na moři než já, který jsem se po něm již tolik napotloukal a po mnohé zemi již rozhlížel tak toužebně. Ostrova toho umínil jsem si dostihnouti, jakmile člun můj bude hotov.

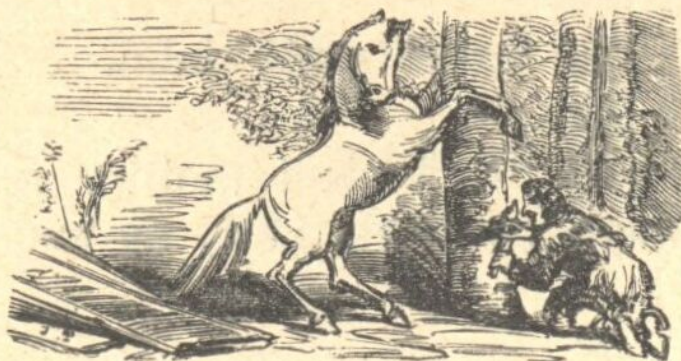
Vrátiv se domů a poradiv se s hnědákem, odešel jsem s ním do blízkého lesa, kde jsme, já svým nožem, on ostrým kamenem dovedně zasaženým v dřevěné držadlo, počali řezati dubové větve a silnější kmeny. Nebudu však nuditi čtenáře obšírným popisem této práce; povím jen, že za šest neděl byla moje lodička šťastně hotova. Vypadala skoro jako indiánský člun, jen mnohem větší, a pokryl jsem ji kožemi iahúů, sešitými konopnými nitěmi. Plachtu zhotovil jsem si také z koží iahúů, ale mladých, protože kůže ze starých byly příliš tlusté a tuhé. Zhotovil jsem si čtyři vesla

a zásobil se vařeným masem králičím a ptačím, soudkem vody a soudkem mléka.

Na rybníku před domem pánovým zkusil jsem svoje plavidlo. Opravil jsem pak, co ještě bylo třeba opravit, ucpal a zamazal skuliny, a když bylo vše hotovo, dal jsem je naložili na vůz a iahúy opatrně odtáhnouti na břeh mořský za dozoru věrného hnědáka a ještě jiného služebného hujhnhnma.

Když se přiblížil den mého odchodu, rozloučil jsem se se svým pánem, s paní, a se vším jeho domem; oči jsem měl plny slz, a srdce mně usedalo lítostí. Pán můj s několika sousedními přátely provázal mne volným krokem na břeh mořský. Musil jsem ještě přes hodinu čekati na příliv. Když konečně nastal a také vítr se otočil v příznivý směr, rozloučil jsem se ještě jednou s pánem svým. Když jsem však klesl na kolena, abych mu políbil kopyto, zdvihl sám pravou přední nohu k mým ústům. Nemluvím o tom z marnivosti; následuji jen příkladu cestovatelů ostatních, kteří neopomíjejí zmíniti se o zvláštních počtech, kterých se jim dostalo.

Ukloniv se hluboce ostatním, vskočil jsem do člunu a odrazil od břehu.

Na břehu našel jsem několik měkkýšů . . . (Str. 56.)

VIII.

Nastoupil jsem nebezpečnou cestu tuto dne 15. února 1714 o deváté hodině ranní. Ačkoli byl vítr příznivý, užíval jsem s počátku jenom vesel. Uvažuje však, že bych se záhy unavil, a vítr by se zatím mohl změnit, rozepjal jsem konečně plachtu a urazil jsem za hodinu asi půldruhé míle. Pána svého i přítele jeho viděl jsem ještě dlouho státi na břehu, a z dálky ještě zaslechl jsem volání přítele hnědáka:

„Hnny illa nyha majá iahú, dej pozor na sebe, hodný iahú!“

Umínil jsem si, bude-li možno, vyhledati nějaký neobydlený ostrůvek, který by mně v odměnu

za moji práci mohl poskytnouti aspoň tolik, co by stačilo mým skromným potřebám. A v tiché, klidné spokojenosti tam dokončiti život, pokládal jsem za štěstí nejvyšší; nechtěl jsem se za nic na světě vrátit do zemí obývaných iahúy, účastniti se jejich špinavostí a podrobiti se jejich vládě, kterou jsem nyní totiž opovrhoval. Tam v samotě chtěl jsem nerušeně žíti sám s sebou a svými myšlénkami na cnosti hujhnhnmů.

Čtenář asi ještě nezapomněl, že před mým příchodem do země hujhnhnmů mne zrádná posádka věznila několik neděl v mé kajutě. Jakým směrem se zatím dala loď, o tom jsem po celou tu dobu nezvěděl, a námořníci, kteří mne dopravili na břeh, zaříkali se, že sami nevědí v kterém konci světa jsme. Oklamali-li mne i tentokráte, odpust jim Bůh! Domníval jsem se však, že jsme asi deset stupňů jižně od mysu Dobré naděje, asi na čtyřicátém pátém stupni jižní šířky. Soudil jsem tak z několika slov, jež jsem zaslechl na lodi o úmyslu, plouti k Madagaskaru. Ačkoli to byla pouhá domněnka, dal jsem se přece na východ, abych možno-li dosáhl Nového Hollandska, kde jsem doufal nalézt ostrůvek, kterého jsem si přál. Vítr vál přímo ze západu, a do šesté hodiny večerní ujel jsem dle svého odhadu asi osmnáct mil směrem východním.

Spozoroval jsem pak maličký ostrůvek vzdálený nanejvýše půl míle, jehož jsem brzy dospěl. Byla to však jen holá skála, s úzkým zálivem po jedné straně. Vyhledal jsem pro svůj člun bezpečný

úkryt pod převislou skalou a vystoupil na výšinu, odkud jsem na východě spatřil zemi, táhnoucí se od severu k jihu. Noc jsem strávil ve člunu a následujícího jitra pokračoval jsem ve své plavbě, tak že jsem o sedmé hodině přistal u jihovýchodního cípu Nového Hollandska. To mne utvrdilo v dávném mínění mém, že zeměpisci omylem pobřeží to kladou obyčejně aspoň o tři stupně dále na východ.

Domorodců jsem na břehu neviděl, a protože jsem nebyl ozbrojen, nemohl jsem se odvážiti do vnitra země. Na břehu našel jsem několik měkkýšů a snědl jsem je syrové, neboť jsem nechtěl ohněm na sebe upozorniti domorodce. Tři dni živil jsem se tak ústřicemi a jinými měkkýši, abych ušetřil svých zásob. Nalezl jsem také potok se znamenitou pitnou vodou.

Čtvrtého dne odváživ se poněkud dále, spatřil jsem najednou na pahorku sotva pět set kroků vzdáleném dvacet či třicet domorodců. Byli úplně nazí a ohřívali se kolem velikého ohně. Jeden z nich mne zpozoroval a ukázal mne ostatním; pět z nich hned vstalo a kráčelo ke mně. Prchl jsem ihned na břeh, skočil do člunu a vesloval vší silou. Divoši mne sledovali po břehu a jeden z nich mne zasáhl šípem na levém koleně; jizvu po ráně té mám dodnes. V obavě, aby šíp nebyl otráven, vyssál jsem ránu, jakmile jsem byl z dostřelu, a obvázal ji, pokud jsem mohl.

Nesměl jsem se na místo to již vrátiti, i dal jsem se na sever pracuje vesly, neboť velmi slabý

vítr, který se nyní zdvíhal, vál ze severovýchodu. Ohlížeje se po nějakém bezpečném přístavišti spatřil jsem na severovýchodě plachtu, která každým okamžikem se zveličovala. Byl jsem chvíli na rozpacích, mám-li jí vyčkati či nemám; konečně však zvítězila ošklivost před pokolením iahúů. Obrátil jsem člun a poháněl jej vesly i plachtou na jih a ukryl jsem se konečně v téže zátocce, z které jsem ráno vyplul, neboť jsem chtěl raději padnouti do rukou divochům, nežli žíti mezi evropskými iahúy. Přitáhl jsem člun co možná ke břehu a skryl se za velikým kamenem u potůčku, o němž jsem se již zmínil.

Loď přiblížila se k zátocce asi na půl míle a vyslala člun, aby nabral čerstvé vody. Zpozoroval jsem to však příliš pozdě. Námořníci přistavající spatřili můj člunek, prohledali jej zvědavě a usoudili, že vlastník jeho nemůže býti daleko.

Čtyři z nich, dobře vyzbrojení, jali se hledati, až mne našli přitlačeného k zemi v mém úkrytu. Byli zprvu překvapeni podivným oděvem mým. Dohadovali se, že nejsem domorodec zdejší, protože tito chodí všichni tak, jak je Bůh stvořil. Jeden z nich mně nakázal vstáti a tázal se mne portugalsky, kdo jsem. Hluboce se mu ukloniv odvětil jsem rovněž portugalsky, že jsem ubohý, hujhnhnmy zapuzený iahú a prosím, aby mne nechali jíti svou cestou. Divili se, slyšíce mne mluvit svou řečí a poznávajíce dle obličeje ve mně Evropana; nechápali však smysl slov hujhnhnm a iahú a rozesmáli se hlasitě mé řeči, podobné řehtání koně.

Cítil jsem bázeň i ošklivost před nimi, a již již jsem se obracel, abych skočil do svého člunku, když se mne chopili a nutili mne se smíchem, abych jim pověděl, odkud jsem, odkud přicházím atd. Řekl jsem jim, že jsem se narodil v Anglii a odcestoval odtamtud před pěti lety. Tehdy že byl mír mezi zemí jejich a zemí naší, doufám tedy, že se mnou nebudou zacházeti jako s nepřítelem; vždyť jim nechci ublížiti a jsem ubohý iahú, hledající nějaký pustý ostrůvek, kde bych mohl v samotě strávit zbytek svého nešťastného života.

Když na mne promluvili, zdálo se mně, že jsem nikdy dosud neslyšel ani neviděl cosi tak podivného. Připadalo mně to tak nepřirozené, jako kdyby najednou začal mluvit pes nebo kráva v Anglii nebo iahú v zemi hujhnhnmů. Bodří Portugalci byli asi neméně užaslí nad mým podivným zevnějškem i nad mým zvláštním způsobem řeči, které však přece rozuměli zcela dobře. Jali se mně velmi vlídně domlouvati, pravíce, že mne kapitán jistě zdarma doveze do Lissabonu, odkud se budu snadno moci vrátiti do své vlasti. Dva z nich že odeberou se ihned na palubu, aby kapitánovi oznámili nález; do jejich návratu že musím si dáti líbiti, aby mně mocí zabránili v každém pokusu útěku, nebo že musím se jim zavázati přísahou, že neuprchnu. Nezbývalo mně, nežli vzdáti se. Byli by velmi rádi slyšeli o mých příhodách, ale odpovědi moje málo je upokojily, a shodli se konečně na tom, že přestálá utrpení popletla mně rozum. Za dvě hodiny vrátil se člun, dopraviv náklad

vody na palubu, s rozkazem kapitánovým, abych byl doveden k němu. Prosil jsem na kolenou, aby mne nechali na svobodě, leč marně. Byl jsem svázán a naložen do člunu, jenž rychle odplul k lodi. Pak mne vytáhli na palubu a dovedli do kajuty kapitánovy.

Jmenoval se Pedro de Mendez a byl to muž šlechetný a vlídný. Prosil mne nejprvé, abych mu řekl, kdo jsem, a pak se mne tázal, co bych chtěl jísti a píti. Ujišťoval mne, že se mnou budou zacházeti všichni tak jako s ním samým, a řekl mně ještě tolik jiných laskavostí, že jsem žasl, nalézaje tolik dobroty v iahúovi. Díval jsem se však přece zamračeně a mrzutě a na všechny laskavosti odpověděl jsem toliko, že mám jídlo ve svém člunku. Dal mně však přinésti pečené kuře a znamenité víno a nařídil upravit mně lůžko v čistoučké kajutě. Nechtěl jsem se svléknouti, ulehl jsem ve svých kožešinách a po půl hodině, když dle mé domněnky byla všecka posádka u oběda, vykradl jsem se ze své komůrky, chtěje skočiti do moře a doplouti na břeh. Byl jsem však zadržen, spoután a doveden zpět do své komůrky.

Po obědě přišel Don Pedro ke mně, vyptával se po příčině zoufalého pokusu mého a ujišťoval, že učiní pro mne rád vše, co bude v moci jeho; mluvil tak tklivě a dojemně, že jsem se konečně odhodlal k tomu, abych jej pokládal za zvíře, jež má aspoň trošičku rozumu. Vyprávěl jsem mu zcela stručně svoje příhody, o vzpouře svého mužstva, o zemi, kde mne vylodili, i o svém pětiletém po-

bytu tam. Pokládal to vše patrně za blouznění nemocného horečkou a urazil mne tím velice, neboť mezi hujhnhnmý stala se mně lež pojmem zcela cizím, rovněž jako myšlenka, pochybovatí o něčích slovech. Tázal jsem se ho rozhořčeně, je-li v jeho vlasti zvykem, „říkati něco, co není“, a ujistil ho pak, že jsem téměř zapomněl, co je lež, neboť kdybych žil v zemi hujhnhnmů tisíc let, neuslyšel bych tam nikdy žádnou nepravdu, ani od posledního sluhy. Mně samému že jest lhostejno, věří-li mně či nevěří; pro laskavost však, kterou mně projevuje, že se chci podrobiti zkaženosti jeho povahy do té míry, abych zodpovídal všechny výtky, které mně učiní; tak že se bude moci nejsnáze přesvědčiti o pravdě slov mých.

Kapitán, rozumný muž, zeptal se mne na některé věci, aby věděl, nebudu-li si odporovati; pak dal si četné okolnosti vyprávěti ještě obšírněji a nabyl konečně lepšího mínění o mé pravdomluvnosti. Na konec prohlásil, když tak lpím na pravdě, zaručím-li se čestným slovem, že mu na cestě budu společníkem a nepokusím se nijak si ublížiti, že mně dá svobodu; jinak že bych musil zůstatí jeho zajatcem až do Lissabonu. Slíbil jsem, co žádal, ujišťoval však, že bych se raději podrobil nejhorším útrapám, než bych se dobrovolně odhodlal vrátiti se do společnosti iahúů.

Cesta naše uplynula beze zvláštních příhod. Na vážné domluvy kapitánovy sedal jsem si často k němu a snažil jsem se přemoci svoji ošklivost k pokolení lidskému.

Propukla-li však přece někdy, nechával ji nepovšimnutou. Většinu dne strávil jsem však uzavřen ve své komůrce, abych se vyhnul pohledu na mužstvo. Kapitán mne žádal často, abych odložil svůj divošský šat, a nabízel se, že mně zapůjčí nejlepší ze svých šatů; poděkoval jsem však vždy za jeho nabídku, ošklivě si obléci něco, co měl na sobě iahú. Přijal jsem od něho jen dvě čisté košile — ty byly aspoň vyprány od té doby, co je měl posledně na sobě. Střídal jsem je denně a sám jsem si je pral.

Přistali jsme v Lissabonu dne 5. listopadu 1715. Když jsme vystoupili na zemi, přinutil mne kapitán, abych se zabalil do jeho pláště a uchránil se tak dotěrných zevlounů. Dovedl mne do svého domu, kde mně byl na důtklivou prosbu vykázán pokoj až pod střechou, jehož okna nevedla na ulici. Zapřísahal jsem ho, aby mlčel o všem, co jsem mu vyprávěl o hujhnhnmech, protože bych jinak byl obtěžován přílivem zvědavců a snad bych také propadl inkvisici.

Kapitán byl neženat a měl jen tři sluhy; jeden z nich, jenž mně nosil jídlo do mého pokoje, choval se ke mně tak způsobně a zdál se mně na iahúa tak rozumným, že mně společnost jeho nebyla nemilá. Přiměl mne občas k tomu, že jsem se odvážil vyhlédnouti z okna. Záhy pak podařilo se mu přestěhovati mne do jiného pokoje, z něhož bylo viděti na ulici. Z počátku jsem ani nechtěl vyhlédnouti na ulici, ale po týdnu již dal jsem se svésti k tomu, že jsem vyšel přede dvéře

domu. Lekal jsem se lidí stále méně, ale moje nenávist a ošklivost k lidem spíše ještě stoupala. Konečně odvážil jsem se v průvodu kapitánově i na ulici.

Don Pedro, jemuž jsem vyprávěl o svých poměrech rodinných, uložil mně jako čestnou povinnost, vrátiti se domů k rodině. Ostrov, jaký hledám, že nikdy nenaleznu, a ve svém domě že mohu žíti o samotě, jak se mně bude líbiti. Konečně mně jednou oznámil, že jest v přístavu anglická loď připravená k odplutí, a že vše již zařídil k mému odjezdu.

Nezbývalo mně než poddati se. Opustil jsem Lissabon 24. listopadu. Don Pedro mne doprovodil na palubu a vnutil mně půjčku dvacíti liber šterlinků. Po dobu cesty té nestýkal jsem se ani s kapitánem ani s nikým jiným; předstíral jsem chorobu, abych mohl stále zůstatí sám v kajutě. Dne 5. prosince 1715 asi o desáté hodině dopolední přistali jsme u břehu anglického, a o třetí hodině odpolední byl jsem již živ a zdráv u své rodiny.

Vidouce mne byli všichni radostně překvapeni; oplakaliť již smrt moji. Radost jejich nedovedu popsati. Objal jsem se všecky dosti chladně, vzpomínaje stále na iahúy.

Prvním činem mým bylo, že jsem koupil dva mladé koně, dal jsem jim vystaviti pěknou stáj a najal výborného štolbu, jehož jsem učinil svým oblíbencem a důvěrníkem. Vůně konírny mne okouzlovala, a každodenně po čtyři hodiny mlu-

vil jsem ke svým koním, kteří mně připomínali ctnostné hujhnhnmy.

Jest tomu již pět let; co jsem se vrátil s této své poslední cesty a co žiji osaměle doma. První rok jsem téměř nemohl snést pohled na příbuzné ve své blízkosti a nemohl jsem se téměř přemoci, abych jedl společně s nimi. Pozvolna jsem si však přece zvykl a nyní jsem člověk takový jako kdokoli jiný, ač stále ještě poněkud samotářský.

Před tím vyšlo:

GULLIVEROVY CESTY.

Napsal JONATHAN SWIFT.

Část I. **DO LILIPUTU.**

(Do země trpaslíků.)

S **22** vyobr. za **20** h.

(Matice Mládeže 1905/6 sv. 3.)

Část II. **DO BROBDÉNNAKU.**

(Do země obrů.)

Se **16** vyobr. za **20** h.

(Matice Mládeže 1905/6 sv. 5.)

 Poštou každý svazek **22** h.

Dostati možno v každém knihkupectví, kde jich není, expeduje přímo

Nakladatelství F. Šimáčka v Praze,
Jeruzalémská ul. 11.